

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Goss-Kokot (spr.)
Sędziowie:	SSA Ewa Cyran SSA Marta Sawińska
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2012 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **W. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy W. M.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 19 stycznia 2011 r. sygn. akt VIII U 2218/10

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przyznaje W. M. prawo do emerytury od dnia 1 maja 2010r.;
2. zasądza od pozwanego na rzecz W. M. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych oraz kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym i apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił W. M. przyznania emerytury z uwagi na niespełnienie wymogu co najmniej 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy przyjął, iż ze zgromadzonych w postępowaniu dokumentów wynika, na dzień 1 stycznia 1999 roku, okres wykonywania przez wnioskodawcę prac w szczególnych warunkach w wymiarze 13 lat, 15 miesięcy i 27 dni. Do okresu tego Zakład nie wliczył okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), od 10 października 1979 roku do 27 kwietnia 1982 roku, na stanowisku pomocnika spawacza.

W odwołaniu od decyzji W. M. podniósł, iż pracę pomocnika spawacza wyszczególnioną w wykazie do rozporządzenia Rady Ministrów z 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia w dziale XI, poz. 26, w oparciu o § 19 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uważa się za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z 19 stycznia 2011 roku, w sprawie VIII U. 2218/10 oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie umowy o pracę z 11 października 1979 roku odwołujący W. M. zawarł z Przedsiębiorstwem (...) umowę o pracę na czas nieokreślony na stanowisku pomocnika spawacza. Zatrudnienie trwało w okresie od 10 października 1979 roku do 31 lipca 1983 roku.

W. M. (lat 62) do wniosku o ustalenie kapitału początkowego przedłożył m.in. dokumenty dotyczące zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), w tym świadectwo pracy z 28 lipca 1983 roku dotyczące okresu zatrudnienia od 10 października 1979 roku do 31 lipca 1983 roku, na stanowisku pomocnika spawacza, a ostatnio jako spawacz oraz zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 12 maja 2004 roku ZUS Rp-7 dotyczące okresu od 10 października 1979 roku do 31 lipca 19983 roku, w którym wskazano, iż ostatnio zatrudniony był jako spawacz.

Do wniosku o przyznanie wcześniejszej emerytury odwołujący złożył odnośnie zatrudnienia w w/w przedsiębiorstwie: pismo z 28 kwietnia 1982 roku, w którym wskazano iż odwołujący od 10 października 1979 roku wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace spawalnicze zaliczane do pierwszej kategorii, świadectwo pracy z 28 lipca 1983 roku wskazujące, że w okresie od 10 października 1979 roku do 31 lipca 1983 roku, W. M. był zatrudniony na stanowisku spawacza.

W aktach osobowych w/w przedsiębiorstwa, przechowywanych po jego likwidacji w (...) sp. z o.o., znajduje się świadectwo pracy odwołującego z 28 lipca 1983 roku, w którym stwierdzono, iż odwołujący był zatrudniony jako pomocnik spawacza a ostatnio jako spawacz. W aktach osobowych nie ma angażu zmieniającego, wskazującego na to kiedy odwołujący został przesunięty ze stanowiska pomocnik spawacza na stanowisko spawacza.

Sąd Okręgowy za bezsporne uznał, iż odwołujący ukończył 60 lat, nie pozostaje w stosunku pracy, na dzień 1 stycznia 1999 posiadał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Spór dotyczył tego, czy odwołujący legitymuje się 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, w szczególności czy do stażu tego zaliczyć należy okres od 10 października 1979 roku do 27 kwietnia 1982 roku.

W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe, nie wykazało w sposób jednoznaczny tego, od kiedy odwołujący był zatrudniony jako spawacz. Skoro odwołujący nie przedstawił żadnego dowodu na okoliczność tego od kiedy powierzono mu stanowisko spawacza, to Zakład prawidłowo jako datę początkową pracy na takim stanowisku przyjął 28 kwietnia 1982 roku, czyli dzień wystawienia zaświadczenia o zaliczeniu zajmowanego stanowiska do pierwszej kategorii zatrudnienia.

W konsekwencji Sąd I instancji rozważał, czy jako pracę uprawniającą do emerytury przy obniżonym wieku należy zaliczyć wyłącznie pracę na stanowisku spawacza, czy również pomocnika spawacza. Ostatecznie zaś Sąd I instancji rozważał, czy praca odwołującego jako pomocnika spawacza mieści się w pojęciu „pracy przy spawaniu” ujętej w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 4 maja 1979 roku, dziale XIV pkt 12 oraz w załączniku do rozporządzenia z 1983 roku – wykazie A, dziale XIV pkt12.

Po przeanalizowaniu orzecznictwa Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy uznał, iż nie ma podstaw do zaliczania stanowiska pomocnika spawacza do stanowisk w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z 18 sierpnia 2011 roku, w sprawie III AUa 274/11 oddalił apelację W. M..

Sąd II instancji w pełni podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz przyjął jako własną ocenę prawną zasadności odwołania. Sąd ten uznał ponadto, iż podstawą rozstrzygnięcia w sprawie mogło być wyłącznie rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nie zarządzenia resortowe.

Po rozpoznaniu skargi kasacyjnej odwołującego, Sąd Najwyższy wyrokiem z 2 sierpnia 2012 roku, w sprawie II UK. 16/12 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego zasługiwała na uwzględnienie.

Skarżący zarzucił: naruszenie przepisów postępowania – art. 232 k.p.c oraz art. 233 § 1 k.p.c. a także przepisów prawa materialnego, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia w zw. z § 19 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zw. z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie.

Zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego nie znajdują uzasadnionych podstaw.

Postępowanie przed Sądem I instancji przeprowadzone zostało w sposób właściwy; Sąd ten przeprowadził wszystkie niezbędne dowody a następnie poddał je wszechstronnej ocenie - w granicach art. 233 § 1 k.p.c. - ustalając w konsekwencji stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny przyjmuje jako własny.

Zauważyć również, marginalnie, należy, że jakkolwiek zarzutem apelacji może być każda wada orzeczenia dotycząca zarówno obrazy prawa materialnego, jak i procesowego, to zarzut naruszenia prawa materialnego może być skutecznie podniesiony, tylko w sytuacji niekwestionowania ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia. Nie zachodzi natomiast obraza prawa materialnego, gdy wadliwość orzeczenia w tym zakresie jest wynikiem błędnych ustaleń przyjętych za jego podstawę. Tymczasem odwołujący podniósł w apelacji zarówno zarzut naruszenia prawa materialnego jak i procesowego, m.in. art. 233 § 1 k.p.c.

Dla dalszych rozważań nad zasadnością zarzutu naruszenia prawa materialnego, przyjęc zatem należy, iż skarżący W. M. ukończył 60 lat, nie pozostaje w stosunku pracy, na dzień 1 stycznia 1999 posiadał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Odwołujący w Przedsiębiorstwie (...) był zatrudniony w okresie od 10 października 1979 roku do 31 lipca 1983 roku, w tym do 27 kwietnia 1982 roku na stanowisku pomocnika spawacza, a po tej dacie, na stanowisku spawacza.

Zgodnie z treścią art. 398²⁰ k.p.c. sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

W orzecznictwie przyjmuje się, że pojęcie wykładni prawa powinno być rozumiane wąsko, jako ustalenie znaczenia przepisów prawa. Związanie wykładnią Sądu Najwyższego oznacza, że sąd pierwszej lub drugiej instancji, któremu sprawa została przekazana, nie może przepisów prawa (materialnego i procesowego) interpretować odmiennie niż to wynika z uzasadnienia orzeczenia zapadłego przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy za uzasadniony uznał kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego – przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia w zw. z § 19 rozporządzenia

Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przepis § 19 ust. 1 rozporządzenia z 1983 roku stanowi, iż przy ustalaniu okresów pracy, o których mowa w § 2, uwzględnia się również okresy takiej pracy (służby), wykonywanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia (ust.1) Prace dotychczas zaliczone do I kategorii zatrudnienia w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz. U. z 1979 r. Nr 13, poz. 86 i z 1981 r. Nr 32, poz. 186) uważa się za prace wykonywane w szczególnych warunkach, o których mowa w § 4 (ust. 2).

W załączniku do wymienionego rozporządzenia z 1979 roku, zawierającym wykaz prac zaliczonych do pierwszej kategorii zatrudnienia zaliczono do takich, w brzmieniu obowiązującym do 30 grudnia 1981 roku – w dziale XI poz. 26 – prace spawaczy zatrudnionych przy spawaniu elektrycznym, gazowym, atomowo – wodorowym i ich pomocników oraz prace wycinaczy gazem.

Trafnie apelujący podniósł, iż błąd Sądu I instancji jest wynikiem zastosowania niewłaściwego przepisu, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz. U. z 1979 r. Nr 13, poz. 86 i z 1981 r. Nr 32, poz. 186) w brzmieniu obowiązującym od 31 grudnia 1981 roku. Sąd Okręgowy wskazał bowiem, że w wykazie stanowiącym załącznik do komentowanego rozporządzenia, w dziale XIII pkt 12 do pierwszej kategorii zatrudnienia zaliczono m.in. „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym”. Sąd nie uwzględnił zmiany stanu prawnego. Do 30 grudnia 1981 roku brzmienie załącznika było odmienne – w dziale XI pkt 26 wymieniono spawaczy zatrudnionych przy spawaniu elektrycznym, gazowym, atomowo – wodorowym i ich pomocników oraz prace wycinaczy gazem.

Nie powinno wobec powyższego budzić żadnych wątpliwości interpretacyjnych, iż okres zatrudnienia odwołującego w przedsiębiorstwie (...) od 10 października 1979 roku do 30 grudnia 1981 roku na stanowisku pomocnika spawacza, należy zaliczyć jako okres pracy w szczególnych warunkach.

Odesłanie zawarte w § 19 rozporządzenia z 1983 roku wskazuje na rozporządzenie Rady Ministrów z 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia zarówno w brzmieniu sprzed 31 grudnia 1981 roku jak i po tej dacie.

W brzmieniu zmienionym od 31 grudnia 1981 roku, jak już wskazano, w załączniku do rozporządzenia w dziale XIII pkt 12 do pierwszej kategorii zatrudnienia zaliczono m.in. „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowo wodorowym”. Takie samo ujęcie zawiera wykaz A w dziale XIV pkt 12, stanowiący załącznik do rozporządzenia z 1983 roku.

Koniecznym jest zatem rozważenie, czy do tej kategorii zaliczyć należy stanowisko zajmowane przez odwołującego do 27 kwietnia 1982 roku, tj. pomocnika spawacza.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku wydanego w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej, przy czym podkreślić należy, iż w tym zakresie nie jest to już wykładania dla sądu odwoławczego wiążąca.

Interpretacja pojęcia „praca przy spawaniu” dokonana przez Sąd Okręgowy nie jest trafna.

W orzeczeniu Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 roku, w sprawie I UK. 192/07, powołanym przez Sąd I instancji, rzeczywiście wskazano, iż wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu „prace przy spawaniu”. Zdaniem Sądu Najwyższego określenie to obejmuje prace wykonywane w przebiegu procesu spawania. Wykładnia językowa komentowanego zwrotu wskazuje, iż chodzi o czynności związane ze spawaniem. Użycie określenia „przy spawaniu” zamiast terminu „spawacz” pozwala na uznanie pracy w szczególnych warunkach także pracy wykonywanej w przebiegu procesu spawania przez pracowników niebędących spawaczami. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w niepublikowanym wyroku z 8 czerwca 2011 roku, w sprawie I UK. 393/10, stwierdzając, że za prace przy spawaniu mogą być uznane prace

wykonywane przez osoby zatrudnione nie tylko na stanowisku spawacza, pod warunkiem jednakże, że uczestniczą one w procesie spawania.

Powyższe wpisuje się w podzielany również przez Sąd Apelacyjny szerszy pogląd, akceptowany w orzecznictwie, iż dla oceny czy konkretna praca była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach decydujące znaczenie ma nie sama nazwa zajmowanego stanowiska a czynności w jej ramach faktycznie wykonywane.

W piśmie z 28 kwietnia 1982 roku wskazano, iż wobec wykonywania przez odwołującego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac spawalniczych zostają one zaliczone do pierwszej kategorii zatrudnienia od 10 października 1979 roku.

Przyjąć wobec powyższego należało, że również okres zatrudnienia odwołującego na stanowisku pomocnika spawacza od 31 grudnia 1981 roku do 27 kwietnia 1982 roku zaliczyć należy jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Skarżący wykazał zatem łącznie, z okresem niekwestionowanym przez organ rentowy, okres co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (16 lat i 15 dni).

Spełnione zostały także pozostałe przesłanki warunkujące prawo odwołującego do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołujący nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, nie pozostaje w stosunku pracy a 60 lat ukończył 8 lutego 2010 roku, wobec czego Sąd Apelacyjny przyznał W. M. prawo do emerytury zmieniając, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzając go decyzję. Sąd II instancji, stosownie do art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za dzień przyznania uprawnienia przyjął dzień złożenia przez odwołującego wniosku tj. 1 maja 2010 roku.

Orzeczenie o kosztach zawarte w pkt 2 wyroku wydane zostało na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z:

- art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (opłata podstawowa od apelacji oraz od skargi kasacyjnej, 2 x 30 zł.),

- §12 ust. 1 pkt 2 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym oraz w postępowaniu kasacyjnym 2 x120 zł.).

SSA Marta Sawińska SSA Dorota Goss-Kokot SSA Ewa Cyran